

IVÆRKSÆTTERI I NORDJYLLAND

REGION NORDJYLLAND
– i gode hænder

INDLEDNING

Nye virksomheder skaber arbejdspladser. I 2014 stod virksomheder i Danmark etableret i perioden 2004-2013 for 13% af alle job i erhvervslivet, og hver iværksætterårgang stod for mellem 22.000 og 28.000 job.* Iværksætterne er også med til at øge konkurrencen og produktiviteten. Gennem introduktion af nye produkter og teknologier, bidrager iværksættere med fornyelse og dynamik, og udfordrer og øger konkurrencepresset overfor de eksisterende virksomheder.

I denne rapport ser vi nærmere på, hvad der kendetegner det nordjyske iværksætteri, hvor vi står i forhold til de andre regioner, og hvordan udviklingen har været siden finanskrisen. Konkret består første del af en gennemgang af statistik på området, mens anden del tager temperaturen på, hvad iværksætterne selv oplever i forhold til deres forventninger til fremtiden.

Rapporten afsluttes med en opsamling af anbefalinger til indsatser fra eksterne rapporter og analyser.

**Kilde: Center for Vækstanalyse*

RESUMÉ

- Udviklingen i iværksætteriet i Nordjylland halter efter resten af landet
- Traditionelle brancher har større betydning end i resten af landet
- Nye virksomheder fylder relativt lidt
- Flere nordjyske eksportiværksættere
- Store perspektiver i eksportiværksættere generelt
- Andelen af vækstiværksættere nærmer sig landsgennemsnittet
- Men *antallet* af vækstiværksættere er mere end halveret siden krisen
- Lidt højere nordjysk overlevelsessevne end resten af landet
- Aalborg er klart den mest entreprenante kommune
- I langt de fleste kommuner er iværksætteriet stadig under 2008-niveau
- Højst andel iværksættere med positive forventninger i Nordjylland
- ... men færrest med forventninger om meget høj vækst
- Erfaring er den afgørende omstændighed for iværksætteren
- Faglighed, arbejdstid og skabertrang er de vigtigste motiver
- Iværksætterkulturen er størst i Østdanmark
- Salg og marketing, digitalisering og kapital er de største udfordringer
- Rammevilkår ift. beskatning og finansiering vurderes som mindre gode.

UDVIKLING I IVÆRKSÆTTERIET

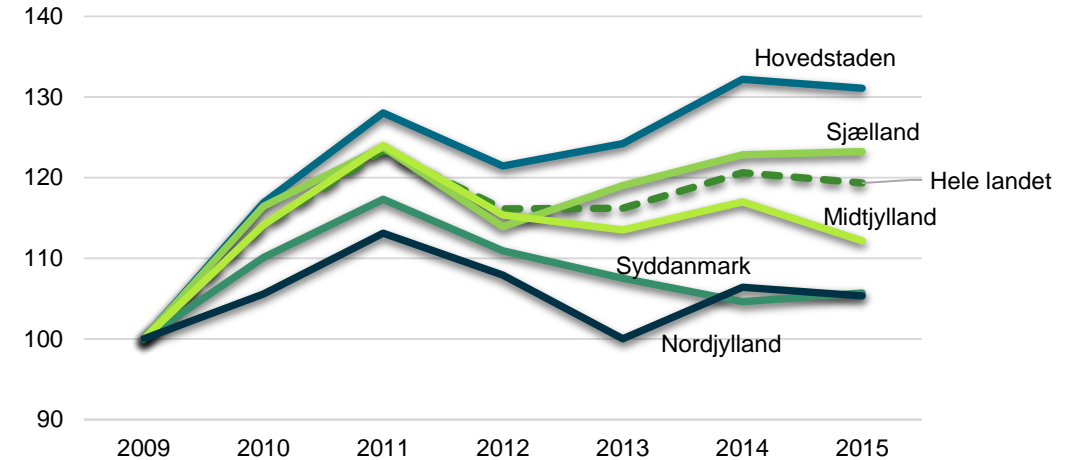
- Finanskrisen gik hårdt ud over iværksætteraktiviteten. Hvor der i årene op til krisen årligt blev skabt mere end 2.000 nye nordjyske virksomheder, har antallet hvert år ligget på under 1.500. Sammen med Syddanmark har Nordjylland haft den mindste fremgang i iværksætteri. Antallet af nordjyske iværksættervirksomheder er siden krisen kun steget med godt 5 pct. mod mere end 20 pct. i hele landet. (Figur 1).
- At Hovedstaden kom lettere igennem krisen end resten af landet hænger primært sammen med en erhvervsstruktur, hvor de mere konjunkturfølsomme, erhverv som fx bygge og anlæg fylder relativt mindre. Det kan i et vist omfang være med til at forklare Nordjyllands efterslæb, hvor andelen af bygge- og anlægsvirksomheder er stor.
- Sammenligner vi de enkelte branchers bidrag til iværksætteri i Nordjylland, er der ret markante forskelle i forhold til resten af landet. Det gælder især inden for de traditionelle brancher, der har en relativ større betydning i Nordjylland. Omvendt skabes en relativ mindre del af de nye virksomheder inden for IKT og erhvervsservice specielt. (Figur 2).
- Ser vi i stedet for *udviklingen* på *niveauet* af iværksætteri, dvs. hvor meget de nye virksomheder fylder i det regionale erhvervsliv, halter Nordjylland også her en anelse efter resten af landet. Det gælder både i forhold til andelen, som virksomhederne i sig selv udgør af det samlede erhvervsliv, samt de job de skaber. Forskellen i regionerne uden for Hovedstaden er dog forholdsvis lille. (Figur 3).

Danmarks etableringsrate ligger i 10, et lille stykke over EU-27 gennemsnittet. Sammenligner vi Danmark med de nærmeste handelspartnere, Tyskland, Sverige og Norge, har Danmark den største andel af iværksættervirksomheder.

(Center for VækstAnalyse)

Udviklingen i iværksætteri halter efter resten af landet

Figur 1: Udvikling i antal nye virksomheder i regionerne (2009=indeks 100)

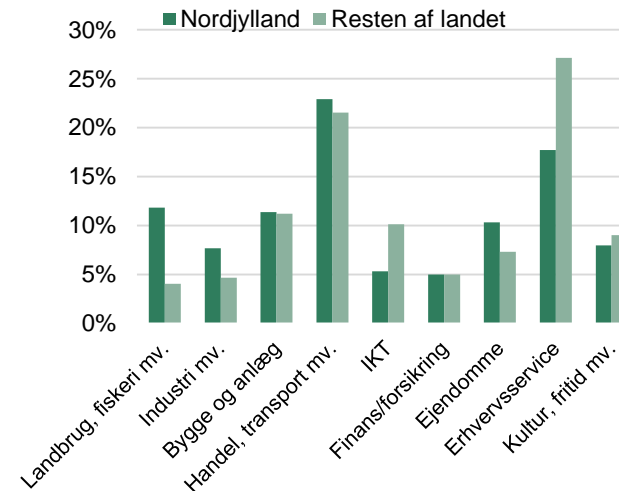

Kilde: Center for VækstAnalyse

Anm.: Der medtages kun reelt nye og reelt aktive virksomheder. Dvs. virksomheder, der præsterer en arbejdsindsats på mindst 0,5 årsværk i løbet af et år. Omfatter bl.a. ikke offentlige og primære erhverv, genstartere, Personligt ejede Mindre Virksomheder og ændringer i selskabsform.

Traditionelle brancher har større betydning end i resten af landet

Figur 2: Branchens andel af alle nye virksomheder i 2015

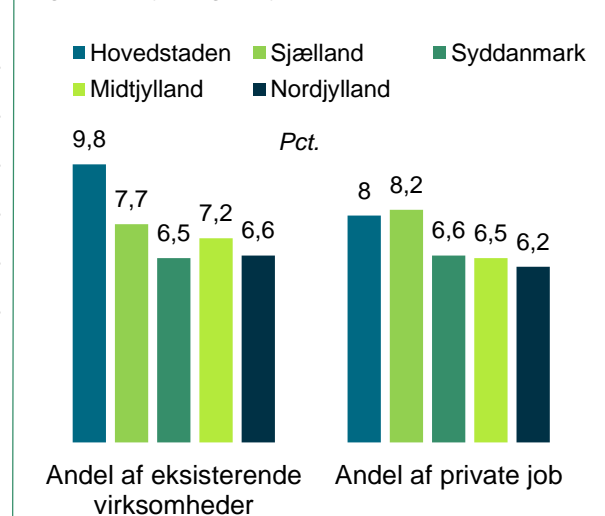

Kilde: Danmarks Statistik

Note: Forskellen i brancherne imellem skal tolkes forsigtigt, da der er relativt flere "hobbyvirksomheder" inden for fx handel (internethandel osv.)

Nye virksomheder fylder relativt lidt

Figur 3: Betydning af nye virksomheder i 2014

Kilde: Erhvervsstyrelsen og Region Syddanmark

EKSPORTIVÆRKSÆTTERNE

Andelen af nordjyske iværksættere der eksporterer inden for det første leveår, er steget fra godt 7 pct. under krisen til 10 pct. i dag. Det er den største stigning i regionerne og tilmed det højeste absolutte niveau. Det skyldes især en stor stigning i det seneste dataår, hvor andelen af eksportiværksættere i Hovedstaden interessant nok modsat er faldet. Udviklingen skal dog tolkes forsigtigt, da der er tales om ret store årlige udsving. (Figur 4).

Iværksættere med eksport det første år vokser langt mere end iværksættere, der udelukkende satser på hjemmemarkedet. Men væksten hos eksportiværksætterne stammer interessant nok primært fra indenlandsk omsætning.

Om det er de iværksættere, der i forvejen er succesfulde indenlands, der søger udenfor landets grænser, eller om det er erfaringer fra de udenlandske markeder, der styrker virksomhederne på hjemmemarkedet fremgår ikke. Men sammenhængen mellem vækst og engagement på eksportmarkedet er tydelig: eksport styrker konkurrenceevnen og væksten i en virksomhed betragteligt.

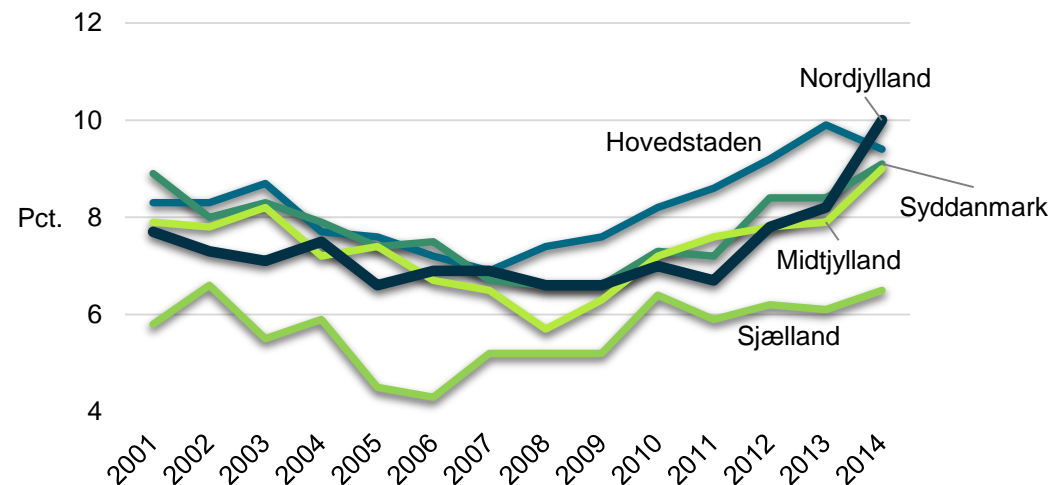
De eksporterende iværksættere har allerede i deres første leveår og tre år frem ca. 4 gange så stor omsætning som de ikke eksporterende. Den gennemsnitlige eksportiværksætter er blevet mere end 6 gange så stor som de indenlandsk-orienterede iværksættere og omsætter for 16 mio. kr. mere i det tiende leveår. (Figur 5).

Og den stigende omsætning skaber job: Fem år efter etablering beskæftiger de eksporterende iværksættere i gennemsnit 4,1 årsværk og de ikke-eksporterende virksomheder 1,4 årsværk.

Kilde: Center for Vækstanalyse

Flere nordjyske eksportiværksættere

Figur 4: Udvikling i andel eksportiværksættere

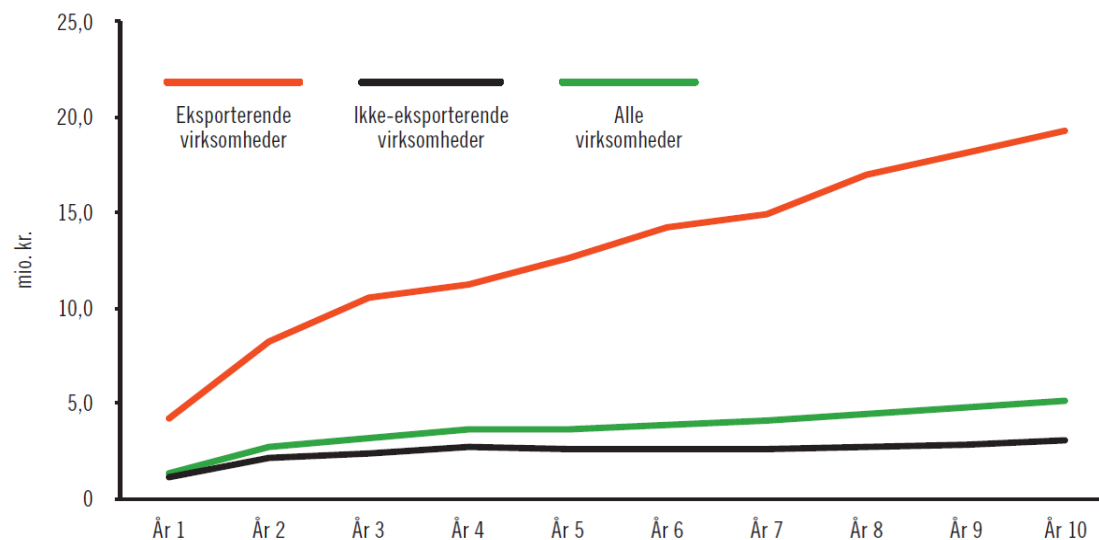

Kilde: Erhvervsstyrelsen

Anm.: Andelen af nyetablerede virksomheder i Danmark med eksport i etableringsåret ud af det samlede antal nye virksomheder. Virksomheder inden for bygge-anlæg er ikke medtaget, da de sjældent har eksport og etableringer af disse er meget konjunkturfølsom.

Store perspektiver i eksportiværksættere generelt

Figur 5: Gennemsnitlig omsætning efter virksomhedens alder

Kilde: Center for Vækstanalyse

Anm.: Baseret på iværksættere i hele landet i 2004. Faste priser.

VÆKSTIVÆRKSÆTTERE

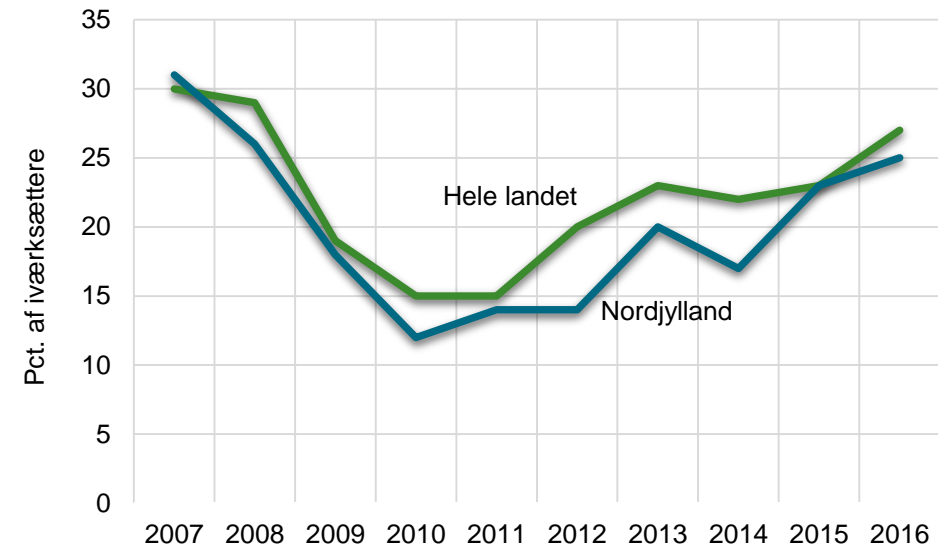
- Nye virksomheder, der formår at vækste spiller en vigtig rolle. Andelen af nye virksomheder, der i de første år kommer i et solidt vækstforløb - de såkaldte vækstiværksættere - skaber flere job end andre nye virksomheder og bidrager til et mere dynamisk og produktivt erhvervsliv.
- Andelen af vækstiværksættere er steget uafbrudt i stort set alle regioner siden finanskrisen med undtagelse af 2013 - også i Nordjylland, der i mange år ligget et stykke under gennemsnittet. Men i de senere par år er andelen af vækstiværksættere i Nordjylland steget til et niveau kun lige landsgennemsnittet. (Figur 6).
- Hvis vi i stedet for *andelen* ser på *antallet* af vækstiværksættere i Nordjylland, er det nu igen begyndt at stige en smule de senere år efter et uafbrudt fald i årene efter krisen. Men det ligger dog stadig langt under før-kriseniveau. (Figur 7).

Vækstiværksættere er virksomheder, der er højst fem år gamle og som i løbet af de første to leveår opnår mindst 5 ansatte. I de efterfølgende tre år skal virksomhederne have en gennemsnitlig årlig vækst i antal ansatte på mindst 10 pct. Andelen af vækstiværksættere beregnes ift. det samlede antal nye virksomheder.

Den regionale fordeling i antallet af vækstiværksætterne resulterer i et forholdsvis lavt antal i hver region, og små (tilfældige) bevægelser i antallet kan derfor medføre uforholdsmæssigt store udsving. Tallene skal derfor tolkes forsigtigt.

Andelen af vækstiværksættere nærmer sig landsgennemsnittet

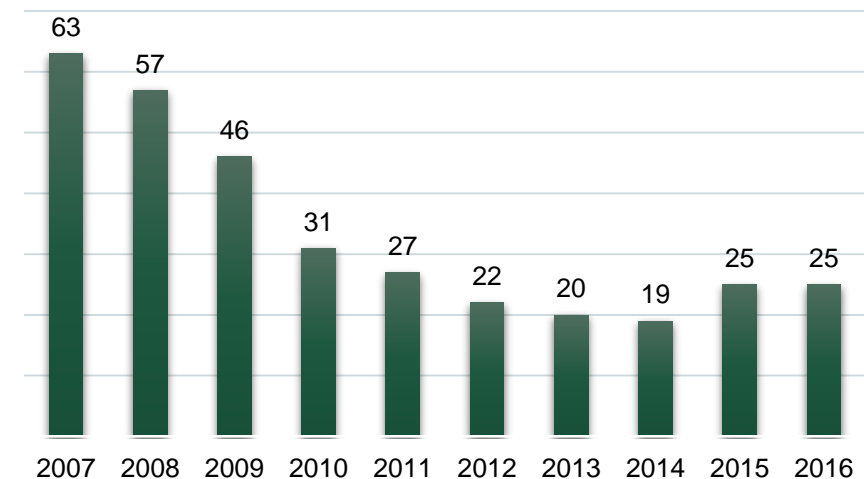
Figur 6: Andel vækstiværksættere

Kilde: Erhvervsstyrelsen
Anm.: Se boks for forklaring.

Men *antallet* af vækstiværksættere er mere end halveret siden krisen

Figur 7: Antal vækstiværksættere i Nordjylland

Kilde: Erhvervsstyrelsen
Anm.: Se boks for forklaring.

OVERLEVELSE

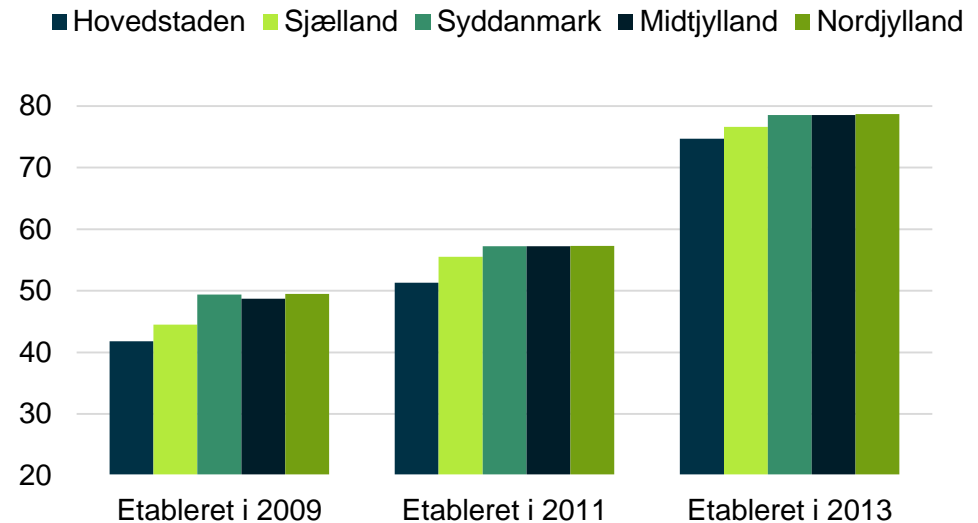
- Det er selvfølgelig også afgørende, at de nye virksomheder formår at overleve, og her er andelen der overlever i de 3 første leveår lidt lavere i Hovedstaden end i de øvrige regioner. Det skyldes især den høje etableringsrate og en lidt anderledes iværksætterkultur, hvor man umiddelbart er mere tilbøjelig til at kaste sig ud i nye, usikre iværksættereventyr. (Figur 8).
- Hvad angår Nordjylland, er der forholdsvis store udsving år for år, men den nordjyske overlevelsessevne er grundlæggende høj – ikke mindst i den seneste opgørelse fra 2014, selvom der er forholdsvis små forskelle mellem de vstdanske regioner, specielt for de et år gamle virksomheder – dvs. dem der er etableret i 2013. (Figur 8).

Målt på overlevelsesraten er Danmark placeret på 7. pladsen, lidt højere end EU-gennemsnittet. Sverige ligger helt i top, mens de øvrige nordiske lande ligger lige over EU-gennemsnittet.

(Center for VækstAnalyse)

Lidt højere nordjysk overlevelsessevne end resten af landet

Figur 8: Overlevelsesrate for firmaer oprettet i hhv. 2009, 2011 og 2013

Kilde: Erhvervsstyrelsen

Anm.: Andel virksomheder, der stadig eksisterer i 2014, fordelt på etableringsår

Lukning af virksomheder sker ikke *nødvendigtvis* fordi virksomheden klarer sig dårligt. Det sker også ofte, fordi de klarer sig godt. Det kan være, at virksomhedsejeren frivilligt nedlægger den af den ene eller anden personlige årsag, at virksomheden opkøbes af andre, eller ved at virksomheden fusionerer med en anden virksomhed.

IVÆRKSÆTTERI I DE NORDJYSKE KOMMUNER OG YDEROMRÅDER

- Med 6,6 nye virksomheder pr. 1.000 indbyggere, er Aalborg den dominerende iværksætterkommune, mens forskellene i iværksætteraktiviteten blandt regionens andre kommuner er relativ lille. Det er ikke overraskende, at Aalborg skaber flest virksomheder: Det er her der findes flest kreative miljøer, byliv og studerende, der bidrager til en særlig stor iværksætterkultur. (Figur 9).
- Ser vi på udviklingen i antallet af nye virksomheder i de nordjyske kommuner, er tallet kun steget i Aalborg (19 pct.), Brønderslev (12 pct.) og Frederikshavn (2 pct.), når vi sammenligner med 2008 (figur 10). Samlet set ligger yderområderne 11 pct. under niveauet i 2008, mens resten af regionen ligger 9 pct. over. (Figur 10).

Yderområder er et begreb som findes i Strukturfondsprogrammet for Danmark 2014-20, hvor der er defineret en række yderområder ud fra følgende kriterier:

- 1) Kommunens erhvervsindkomst pr. indbygger er under 90 pct. af landsgennemsnittet (gennemsnit over seneste 3 år)

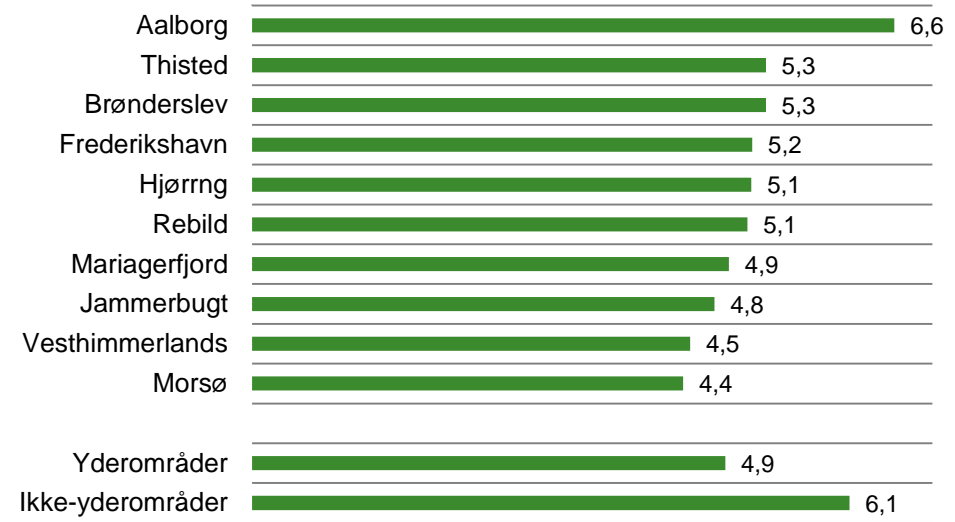
og/eller

- 1) Der er mere end en halv times kørsel til en større by, hvor en større by er defineret ved at have mere end 45.000 indbyggere

I Nordjylland er Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Thisted, Morsø, Læsø og Vesthimmerland defineret som yderområder

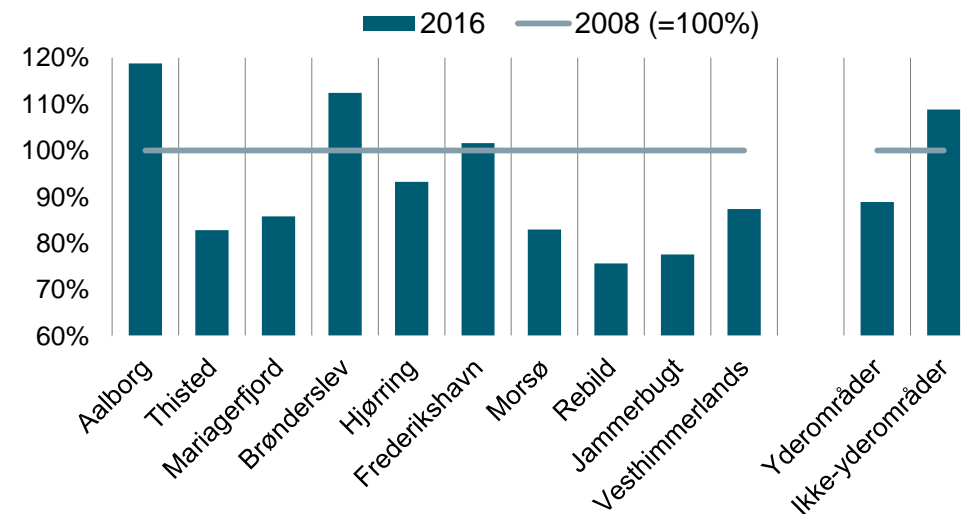
Aalborg er klart den mest iværksætterkommune

Figur 9: Antal nye CVR-registreringer pr. 1.000 indbyggere, 2016

I langt de fleste kommuner er iværksætteri stadig under 2008-niveau

Figur 10: Antal nye CVR-registreringer i de nordjyske kommuner i 2016 sat i forhold til 2008

Kilde til begge figurer: Center for VækstAnalyse

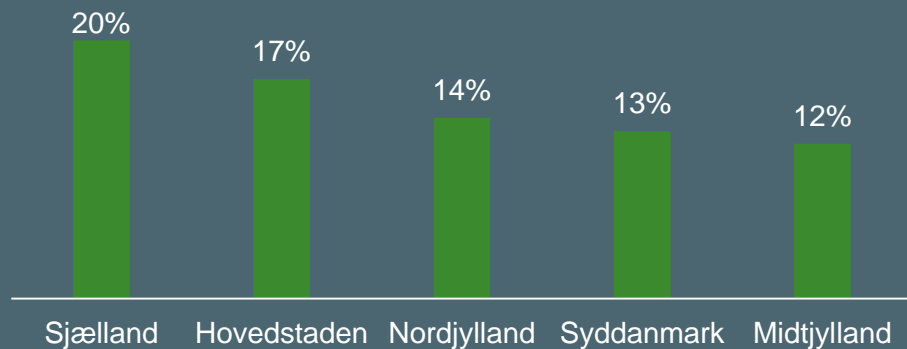
Anm.: CVR-registreringer inden for markedsførende erhverv renset for bl.a. genstartere og personligt egede mindre virksomheder. Læsø er udeladt pga. for få observationer

IVÆRKSÆTTERKULTUR

I Nordjylland er det cirka 14 procent, eller knap hver 7. af alle lønmodtagere, der overvejer et karriereskift fra lønmodtager til selvstændig erhvervsdrivende. Det svarer stort set til landsgennemsnittet. Generelt er iværksætterdrømmen forholdsvis beskeden i de vestdanske regioner sammenlignet med Hovedstaden og specielt Sjælland, hvor hver 5. overvejer at tage springet som iværksætter. (Figur 11).

Iværksætterkulturen er størst i Østdanmark

Figur 11: Andel der overvejer et karriereskift fra lønmodtager til selvstændig i 2017

Kilde: Ase
 Anm.: Survey gennemført for Ase af Analyse Danmark. 1.031 beskæftigede lønmodtagere har gennemført spørgeundersøgelsen.

Ifølge det internationale iværksætterindeks, Global Entrepreneurship and Development Indeks (GEDI), rangerer Danmark som det sjettebedste iværksætterland i verden, og det tredjebedste i Europa. Danmark scorer højt på bl.a. konkurrence, produktinnovation og uddannelsesniveau. Omvendt scorer Danmark bl.a. lavt på høj vækst og især internationalisering..

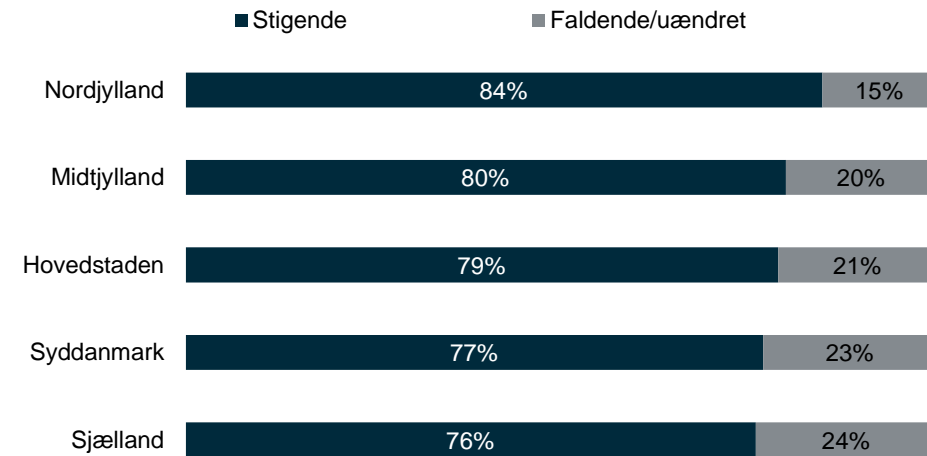

IVÆRKSÆTTERNES FORVENTNINGER

- Hele 84% af de nordjyske iværksættere forventer stigende omsætning inden for de næste år. Det er den største andel blandt regionerne (figur 12).
- Men Nordjylland har den mindste andel iværksættere med forventninger om *meget høj* vækst i omsætningen. Med andre ord har Nordjylland den største andel af iværksættere med forventninger om positiv vækst. Væksten forventes bare ikke at være så høj som i resten af landet (figur 13).
- Hvis man i stedet for omsætningen ser på forventningerne til udviklingen i antal medarbejdere (ikke illustreret), forventer en tredjedel af de nordjyske iværksætterne at øge antallet af medarbejdere inden for de næste år. Det svarer til landsgennemsnittet.
- Når de nordjyske iværksættere "kun" ligger på landsgennemsnit i forhold til forventninger til vækst i antal ansatte, hænger det dels sammen med, at det ofte er iværksættere med de største vækstforventninger, der oftest følger op med flere ansatte. Og dem er der som nævnt ovenfor ikke en ret stor del af i Nordjylland.
- Når iværksætterne spørges ind til den primære ambition med virksomheden på lang sigt, er det imidlertid interessant, at en større andel af de nordjyske iværksættere har ambitioner om at skabe en større international virksomhed med placeringer i flere lande end landsgennemsnittet.

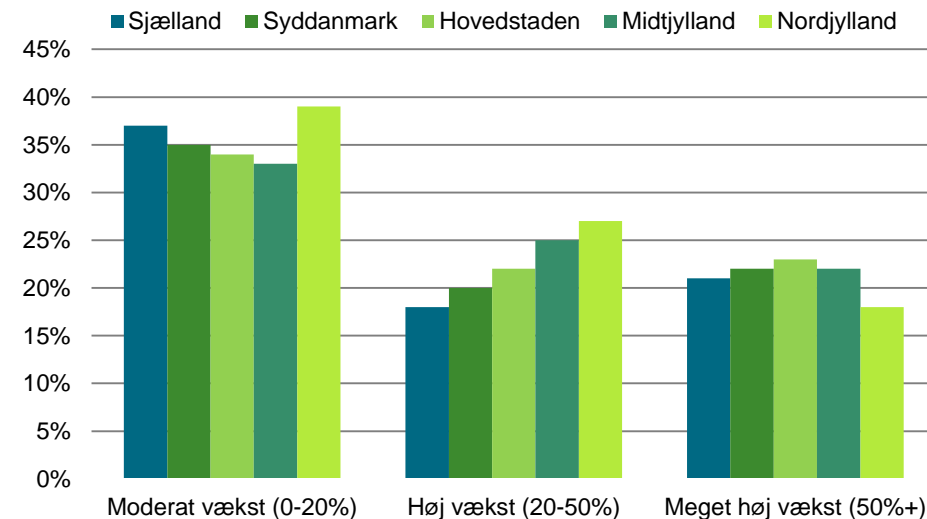
Højst andel iværksættere med positive forventninger i Nordjylland

Figur 12: Iværksætternes forventninger til omsætningen, 2016

... men færrest med forventninger om meget høj vækst

Figur 13: Iværksættere med forventninger om vækst i omsætningen, 2016

Kilde til begge figurer: Center for VækstAnalyse

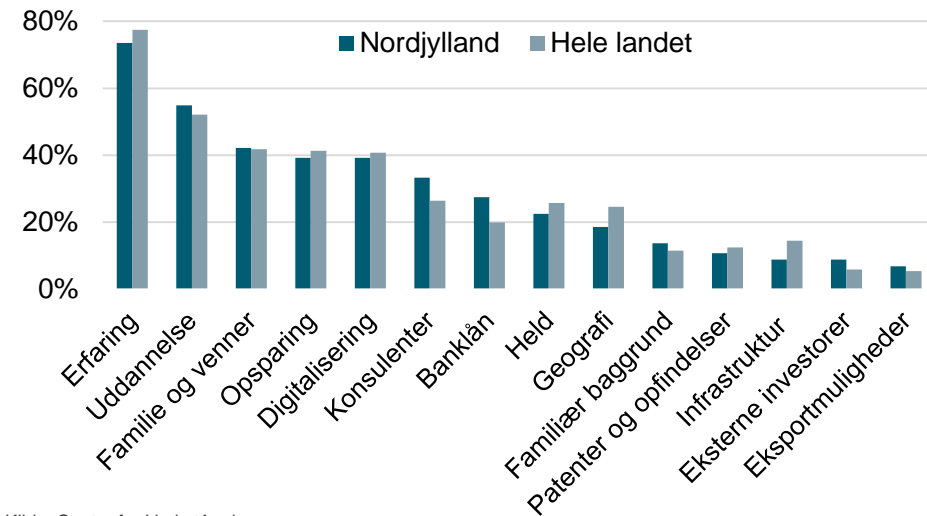
Anm.: Baseret på spørgsmålet: "Hvor meget forventer du at øge omsætningen inden for de næste 12 måneder?" Survey blandt 1.245 iværksættere.

OMSTÆNDIGHEDER OG MOTIVER

- Omstændigheder er en afgørende parameter for beslutninger. Når man spørger iværksætterne om de vigtigste omstændigheder for at starte egen virksomhed, kommer erfaring fra tidligere job klart ind som den vigtigste. Men også uddannelse, hjælp fra familie og venner, opsparring samt digitalisering er væsentlige omstændigheder. At komme fra en familie af iværksættere er en mindre betydningsfuld. Det samme gælder eksterne investorer og eksportmuligheder. (Figur 14).
- Det må siges at være naturligt, da opstartsfasen for de fleste iværksættere kommer længe før inddragelsen af eksterne investorer og tanker om eksportmuligheder. Det samlede billede af omstændighederne er altså, at iværksættere først opnår en god del erfaring fra tidligere job, som sættes i spil sammen med uddannelse og opsparringen ved opstarten af virksomheden.
- Nordjydernes motiver for at blive iværksætter er ikke meget forskellig fra landsgennemsnittet. Det er ikke overraskende udfoldelse af faglighed og skabertrang der er topscorer, idet hele iværksættergenet er skabe sit eget og noget nyt. Men også tilrettelæggelse af egen af arbejdstid er et vigtigt motiv. (Figur 15).

Erfaring er den afgørende omstændighed for nordjyske iværksættere

Figur 14: De vigtigste omstændigheder for opstart af egen virksomhed

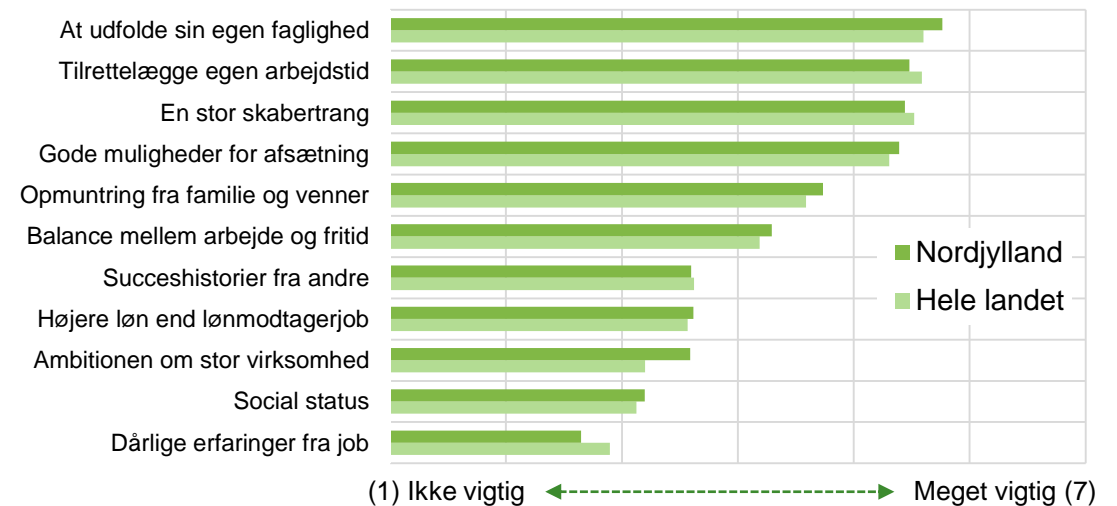

Kilde: Center for VækstAnalyse

Anm.: Baseret på spørgsmålet: "Udvælg de fire omstændigheder, der har været vigtigst for opstarten af din virksomhed: (max 4 svar)" Survey blandt 1.245 iværksættere. Multipel spørgsmål - derfor vil antallet af besvarelser ikke summere op til 100 pct.

Faglighed, arbejdstid og skabertrang er de vigtigste motiver

Figur 15: Motiver for at blive iværksætter, 1-7-skala. Jo højere score, desto vigtigere motiv

Kilde: Center for VækstAnalyse

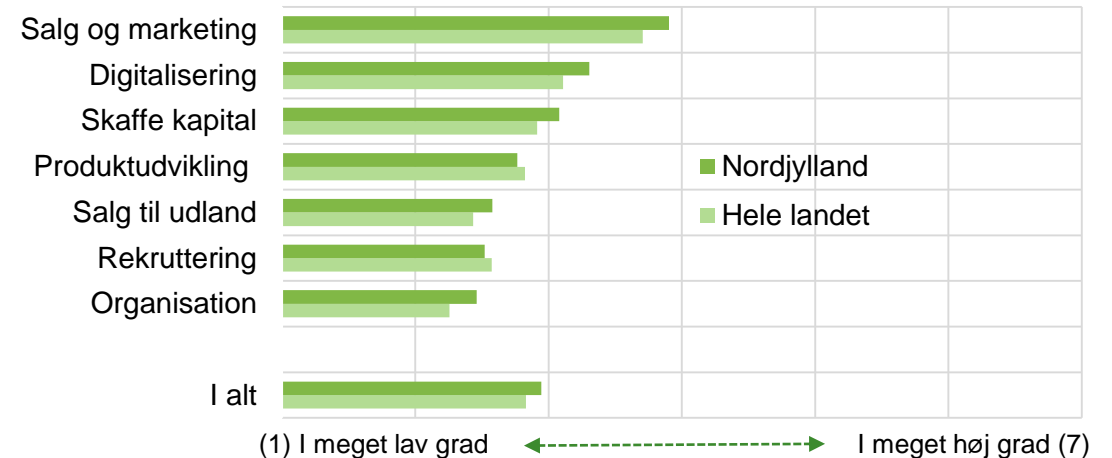
Anm.: Baseret på spørgsmålet: "Bedøm hvor vigtige du synes, følgende motiver er for at blive iværksætter". Survey blandt 1.245 iværksættere.

UDFORDRINGER OG RAMMEVILKÅR

- Den største udfordring for iværksætterne er ikke overraskende salg og marketing, da det også er den første udfordring man møder som iværksætter. På andenpladsen kommer digitalisering, og mange af de virksomheder, der angiver salg og marketing som en udfordring har også typisk udfordringer inden for digitalisering. Lidt overraskende finder man først fremskaffelse af kapital som den 3. største udfordring. Det kan hænge sammen med, at de store udfordringer omkring kapital under finanskrisen er blevet mindre. (Figur 16).
- Rekruttering af kvalificeret arbejdskraft er heller ikke en væsentlig udfordring. Det skal dog ses i sammenhæng med, at nogle iværksættere ikke har i sinde at udvide (endnu). Generelt anses udfordringerne lidt større hos de nordjyske iværksættere.
- Ser vi i stedet på iværksætternes opfattelse af de danske rammevilkår, er beskatning og finansiering stadig de områder, hvor iværksætterne ser vilkårene som dårligst. Derimod vurderes forholdene vedrørende momsregnskaber og registrering som gode. (Figur 17).

Salg og marketing, digitalisering og kapital er de største udfordringer

Figur 16: Forventninger om fremtidige udfordringer, 1-7-skala. Jo højere score, desto større udfordring

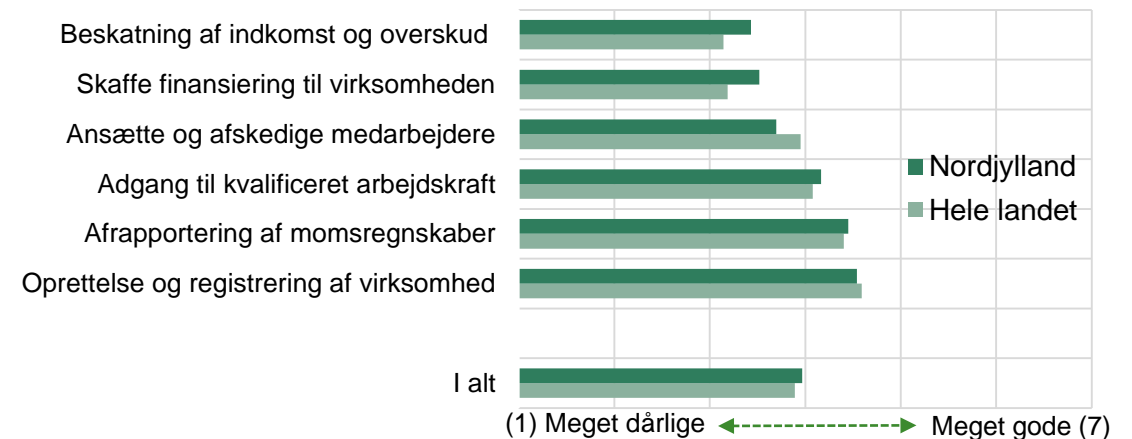

Kilde: Center for VækstAnalyse

Anm.: Baseret på spørgsmålet: "I hvilken grad forventer du, at virksomheden vil opleve udfordringer inden for følgende områder i løbet af de næste 12 måneder?" Survey blandt 1.245 iværksættere.

Rammevilkår ift. beskatning og finansiering vurderes som mindre gode

Figur 17: Iværksætternes opfattelse af rammevilkårene i Danmark, 1-7-skala. Jo højere score, jo bedre opfattelse

Kilde: Center for VækstAnalyse

Anm.: Baseret på spørgsmålet: Hvordan oplever du som iværksætter vilkårene i Danmark inden for følgende områder? Survey blandt 1.245 iværksættere.